

3D tisk a pevnost

P. Vaško, E. Stránská

Fakulta jaderná a fyzikálně inženýrská, ČVUT v Praze, Trojanova 13

Abstrakt

Práce se zabývala měřením pevnosti polymerních materiálů PLA a PETG, které jsou hojně využívány jako filamenty pro 3D tisk. Cílem bylo měření pevnosti obou materiálů v tahu, porovnání jejich mechanických vlastností a zvážení vhodnosti různých využití. Výsledné hodnoty byly porovnány s údaji v technickém listu výrobce a s výsledky z minulého ročníku TV@J. Toho jsme dosáhli vymodelováním zkušebního tělesa podle standardu EN ISO 527-2[1] (viz obrázek 1) a následným tiskem vzorků z obou výše uvedených materiálů. Takto vzniklá tělesa jsme poté podrobili tahové zkoušce.

1 Úvod

3D tisk je široká oblast z oboru aditivní výroby, která se specializuje na výrobu z užšího souboru materiálů. Mezi nejpoužívanější se řadí polymerní materiály a kovy. Tento výrobní proces se v posledních letech stává stále více populárním jak ve strojním průmyslu, tak mezi domácími kutily. Nejrozšířenější je práce s pevnými polymerními materiály a to zejména kvůli své nenáročnosti a relativně nízké ceně. Z těchto materiálů jsou velmi rozšířené PLA (polylactic acid) a PETG (Polyethylene terephthalate - glycol). Oba materiály nabízí za svou cenu relativně dobré mechanické vlastnosti [2], zejména vysokou odolnost v tahu. Naším cílem zde bylo oba materiály podrobit tahovým testům a jejich výsledky porovnat s tvrzením výrobce.

2 Materiály pro 3D tisk

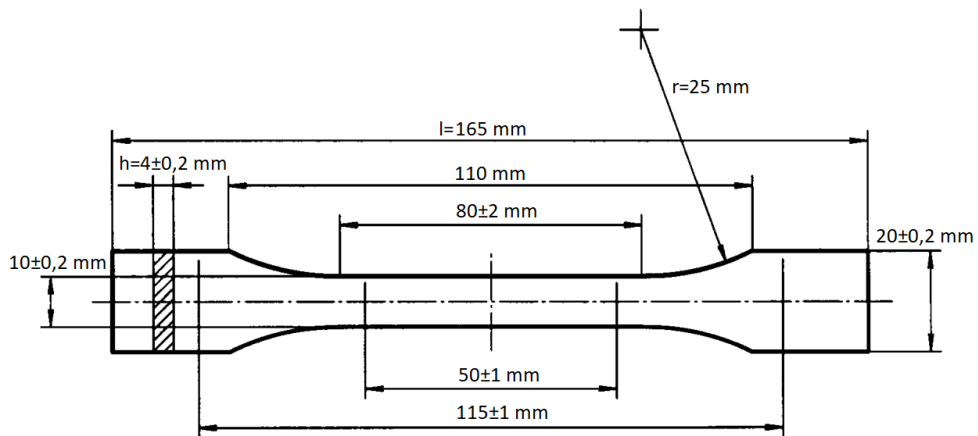
Vzorky pro experiment jsme tiskli na místní filamentové 3D tiskárně Original Prusa i3 MK3S+. Filamentové tiskárny taví plastové struny a roztavený plast vrství na sebe, tím tvoří trojrozměrné objekty. Z běžně používaných materiálů ABS, Flex, ASA, PLA, PETG. Pro náš experiment jsme zvolili 2 úplně nejpoužívanější materiály PLA a PETG.

PLA (polymléčná kyselina) se vyrábí z rostlinných škrobů, je tedy biologicky odbouratelný. Mezi začátečníky se stal populárním pro velice jednoduchý, ale zato přesný tisk. Využívá se pro tisk detailních figurek a plastových součástek, které nevyžadují velkou chemickou, mechanickou či teplotní odolnost.

PETG (polyetyléntereftalát - glykol) je vlákno PET obohacené o glykol, který mu dodává teplotní odolnost, pevnost a houževnatost. Je cenově dostupný a vhodný pro tisk větších objektů, proto nachází hojně využití mezi začátečníky i v průmyslu.

3 Specifikace a průběh testování

Testy jsme prováděli pomocí zkušebního stroje Inspekt 100 kN od firmy Hagewald&Pesckhe. Jednotlivé testovací vzorky (viz obr. 1 a 2) jsme vkládali do stroje, který je následně natahoval konstantní rychlostí, dokud nedošlo k přepnutí vzorku a jeho následnému prasknutí či přetržení (viz obr. 3 a 4). Výstupem testu je tabulka hodnot jako uběhnutý čas od začátku testu, momentálně působící síla, dráha, kterou urazil stroj od začátku testu a tahové napětí. Hodnota, kterou jsme se nejvíce zabývali bylo tahové napětí, které přímo úměrně závisí na síle a nepřímo úměrně na obsahu počátečního průřezu vzorku.

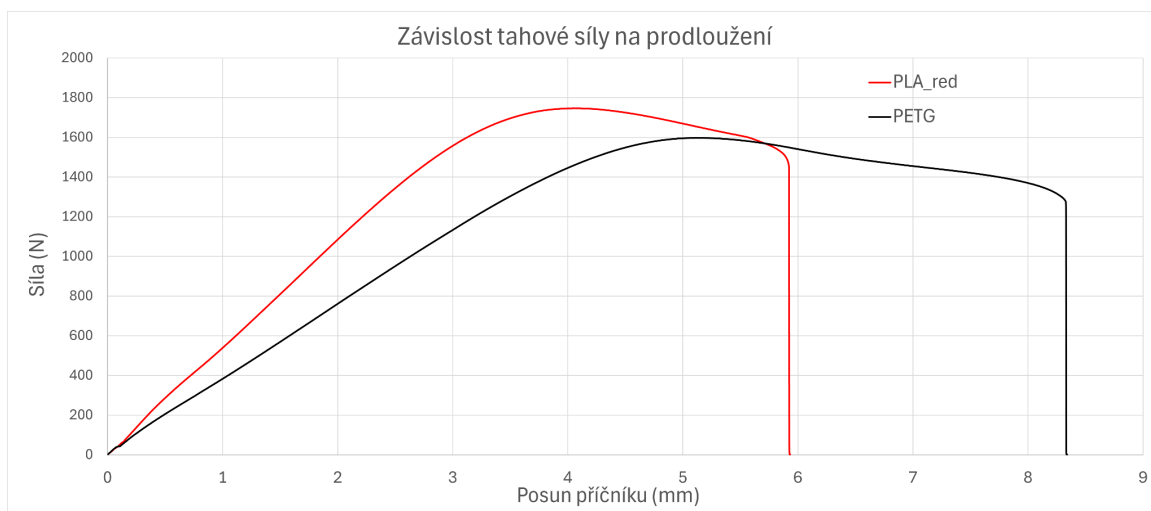
Obrázek 1: Schéma testovacího vzorku

Obrázek 2: Ukázka neporušených testovacích vzorků před testem

Obrázek 3 a 4: Testovací vzorky po dokončení testování

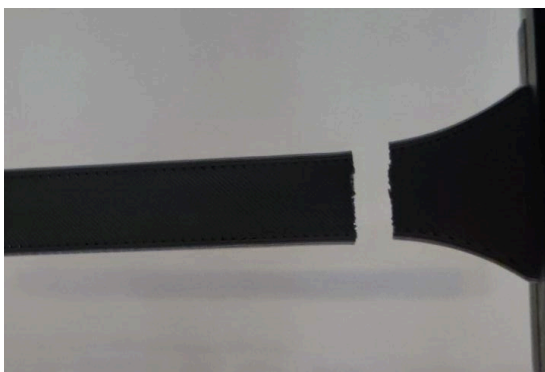
Obrázek 5: Graf zobrazuje závislost tahové síly na prodloužení vzorku u obou testovaných materiálů

Na obrázku 5 lze vidět, že působící síla se nejprve u obou materiálů zvyšuje téměř konstantní rychlostí. Dále se začne křivka vyrovnávat a následně se začne síla potřebná pro deformaci opět snižovat až do chvíle kdy vzorek podlehne napětí a dojde v něm k lomu. Z grafu je patrné, že PLA vydrží vyšší maximální zátěž než PETG, ale je méně houževnaté, podlehne tedy deformaci dříve.

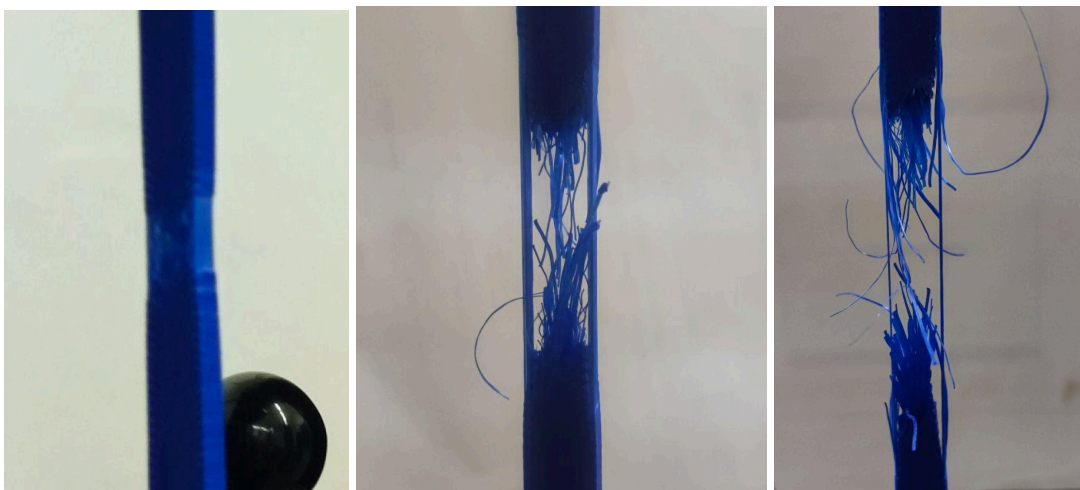
Při našem testování jsem se také setkali s nečekanými výsledky. Část našich vzorků pro PLA byla vytisknutá z filamentu Prusament PLA Blend Royal Blue. Tento materiál se při testech vykazoval chování značně odlišné od jiných vzorků PLA. Vzorky běžného PLA se vždy porušily rychle, s rovnou lomovou plochou (viz obr. 6), vzorky PLA Blend se proti tomu dělily na jednotlivá vlákna, která se trhala postupně jako například u provazů či lan. Lomová plocha je v důsledku toho dosti roztržená (viz obr. 4 a 9).

Naměřené hodnoty pevnosti materiálů PLA, PETG a i PLA Blend jsme srovnali s hodnotami poskytnutými výrobcem:

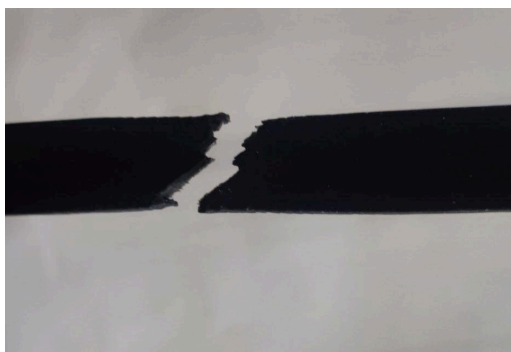
	Mez pevnosti [MPa]
PLA - prusa [3]	50,8 ± 2,4
PLA - naměřené hodnoty	46,6 ± 3,1
PETG - prusa [4]	47 ± 2
PETG - naměřené hodnoty	41 ± 1
PLA BLEND - prusa [5]	32 ± 2
PLA BLEND - naměřené hodnoty	33,8 ± 1,1

Obrázek 6: Detail lomové plochy vzorku z PLA

Obrázky 7, 8 a 9: Zachycení postupu deformace vzorků z materiálu PLA Blend

Obrázek 10: Detail lomové plochy vzorku z materiálu PETG

4 Závěr

Z našeho měření vychází, že reálná hodnota mezní pevnosti PLA ($46,6 \pm 3,1$ MPa) je o 8,3% nižší než hodnota uvedená v technickém listu ($50,8 \pm 2,4$ MPa). V případě PETG je námi naměřená hodnota (41 ± 1 MPa) o 12,8% nižší, než hodnota uvedená v technickém listu (47 ± 2 MPa). U materiálu PLA Blend jsme se u námi naměřených hodnot ($33,8 \pm 1,1$ MPa) setkali s 5,6% zvýšením mezní pevnosti oproti hodnotám uvedeným v technickém listu (32 ± 2 MPa). Tyto rozdíly mezi hodnotami mohou být zapříčiněny jak rozdílným stářím materiálů, jiným měřicím přístrojem, či chybou v měření.

Z testů vyplývá, že PLA je materiál s vysokou pevností ale také s vysokou křehkostí. PETG má o něco nižší pevnost, ale je to materiál méně křehký a je lehce plastičtější než PLA. Pro mechanicky namáhané součásti (například ozubená kola) se tedy více hodí PETG, na lineárně namáhané součásti může být o něco lepší použití PLA.

Překvapením se pro nás stal materiál PLA Blend, který vykazoval značně odlišné chování než jsme od PLA očekávali. Lomová plocha u něj byla třepivá, nikoliv lámavá. Vykazoval nižší mezní pevnost než oba jiné testované materiály, přesto by mohl najít využití v místech, kde by byly problémem náhlé zlomy součástí a kde je více žádoucí postupné roztržení. Mohl by se tedy například používat jako náhrada lan či provazů.

Poděkování

Tímto bychom chtěli poděkovat Ing. Aleši Maternovi, Ph.D. za odborné vedení naší práce, zajištění zázemí a poskytnutí svých vědomostí. Dále děkujeme Ing. Ondřeji Kovářkovi, Ph.D. za asistenci při práci na odborném pracovišti a Ing. Jaroslavu Čechovi, Ph.D. za prohlídku elektronových mikroskopů a laboratoře měření tvrdosti. Poděkovat bychom chtěli také organizátorům Týdne vědy na Jaderce za možnost rozšíření svých znalostí v oblasti 3D tisku a analýzy mechanických vlastností materiálů.

Reference

[1] EN ISO 527-2. Determination of tensile properties of plastics – Part 2: Test conditions for moulding and extrusion plastics. Brüssel: European Committee for Standardization, 1996.

[2] Prusa Tabulka Materiálů. Dostupné z: <https://help.prusa3d.com/cs/materials>

[3] Technický list Prusament PLA. Dostupné z: https://prusament.com/wp-content/uploads/2022/10/PLA_Prusament_TDS_2021_10_CS.pdf

[4] Technický list Prusament PETG. Dostupné z: https://storage.googleapis.com/prusa3d-content-prod-14e8-wordpress-prusament-prod/2023/10/095f088c-tds_prusament-petg_n_cs.pdf

[5] Technický list Prusament PLA Blend. Dostupné z: <https://www.prusa3d.com/file/938568/prusament-pla-blend-technical-data-sheet.pdf>